

לנתוח המצב בתנועתנו.

המשבר הפנימי שכולנו מתחבטים בו אינו רק משבר בהסתדרות, אלא זהו משבר עמוק ומכריע ממנו: משבר בתנועת הפועלים הארץ-ישראלית. דומני שעוד לא היה זמן שאחדות-העבודה, על כל פנים – העמדה של אחדות-העבודה, תמצא בקרב צבור הפועלים במצב כזה של בדידות, כאשר היא נתונה בו כיום. ואני מדניש – העמדה של אחדות-העבודה – משום שגם בתוך אחדות-העבודה נוצר צבור, אשר אם איננו מתנגד, הריהו אדיש ופסיבי כלפי החזית שבה עומדת המפלגה. והדבר בא משום שעל תנועת הפועלים ירדה רוח של הנמכת קומה, של צמצום האופק וקצור התווה. פשה במחננו הלך רוח הקרוי בלשונו של פרויד, תסביך של נחיתות; הלך רוחו של אדם המכיר, כי הוא נמוך ופחות-ערך מאחרים, ולא עוד אלא שהוא מצדיק את הדין הזה על עצמו, היינו, הוא מודה כי יש צדק במצבו הירוד הזה. והלך-הרוח הזה בא, דומני, כתוצאה משני גורמים. ראשית – הכשלונות, המעשיים והמוסריים, שנדונו בהם כמה מפעלים ומוסדות בהסתדרות. הדברים ידועים ואין צורך להאריך ולפרט. אכן באנפים אחרים של התנועה הציונית אפשר לציין כשלונות גדולים מאלה, ולעומת זה – רבים מכשלונותינו אנו אפשר להצדיק בגורמים אוביקטיביים, בתוסר נסיון, בהכרת של למוד מתוך שניאות. אף על פי כן הכשלונות נשארים כשלונות ותנועת הפועלים זקפה אותם לחובת עצמה, עד שתלקים ממנה נתאכזבו מאמונתם בכחותיה, אברו את הבטחון הפנימי ואת רנש הנאווה הצבורית שהיה להם. מצד שני – השיסוי המתמיד נגד תנועת הפועלים שהתנהל במחנה אויבינו בציונות, כל רקמת העלילות והדבות, אשר השחיתו את מי שהיו ידידינו והפכום לצוררים לנו, פעלו סוף-סוף את פעולתם הממאירה גם במחננו אנו. וכפי שהוכיח כבר אחריהם כחצי נחמה – סופה של הסכמת הכלל שהיא משפיעה גם על מי שנפגע על ידה – הניעו

חלקים גדולים של צבורנו לידי הודיה בהרבה מן המומים והמגרעות שתלו בני מתנגדינו. נתעורר אי אמון מצד פועלים בכשרון המעשה והיצירה של התנועה, ומתוך זה באה ההערכה המיובעת של כוחם ויכולתם של הונים אחרים. ולפני תנועתנו מתיצבת כעת השאלה - האומנם אותה הרגשת העליונות שהיתה מלווה אותנו, ההכרה כי אנו הננו בעלי היעוד, נושאי האחריות ההיסטורית, הגוף היחידי בציונות המאורגן למען הנשמתה, אשר דרכו ברורה לפנינו וכוחו אתו ללכת בדרך זו עד שתושג המטרה - האומנם חלפה הכרת הנאון הזאת ונגזר עלינו לעבור את דרך היסורים שהיתה מנת חלקן של כמה תנועות פועלים אחרות, אשר גם להן זרח בראשית ימיהן החזון הגדול וגם בהן פעם הצמאון לנאולה-לאלתר, אולם משבאה האכזבה - הונמך שעור קומתן ונצטמצם אפקן, והן נדונו להסתפקות במועט ולהליכה בקטנות, עד שרק לאחר דורות יצאו שוב למרחב הפעולה והתקווה? האומנם נכון עתיד כזה גם לנו? ואין דבר המוכיח את רוח הקטנות שהשתררה במחננו כמו הקרע שנתהוה אצלנו בין חלקים גדולים של הצבור הרחב מצד אחד ובין שליחי הצבור יחד עם חברים רבים הפזורים במחנה ואשר גם לאחר כל קשי החיים לא לקו בקוצר-ראות כאחרים - מצד שני. הקרע הזה הובלט בבהירות-יתר בענין הסוכנות. דומני, כי לא אטעה אם אקבע כעובדה, כי הקרב שאסרה אחדות-העבודה במועצתה הקודמת נגד הדיח של ועדת הסוכנות, המערכה שבה עמד דברי, מלחמתם של חברינו בברלין - לא היה להם בצבור אותו ההד שהיה למלחמות הקודמות של אחדות-העבודה. הדבר בא משום שבחלקים גדולים של צבורנו השתררה רוח הכניעה, רבו הנכונים לעבוד את סאקר ולהעריצו, הנכונים לקבל עליהם כאהבה את נזירת המשטר החדש, מתוך אותה הרגשה שהביאה בשעתה את הרוסים לקרוא את ה"אריאנים" למלוך עליהם; חברים נאמנים של תנועתנו טרחו להצדיק את המשפטים הכי הריפים שחרצה עלינו ועדת הסוכנות, למדו זכות על כל סילוף וסירוס שבדויה, לקטו את פרורי האמת שבו למען הכזיב את עמדת אחדות-העבודה ואת הערכת דברי. לחברים אלה היה ברור כי הנה אלה הם המושיעים, וכי תנועת הפועלים שהוכיחה, כאילו, את דלות כשרון המעשה שלה, אין לה אלא להכנע, והיתה ההרגשה המרה - בהגיע אלינו הידיעות מישיבות הוהיפ הציוני - כי ההצהרות האמיצות של חברינו לא נמסרו, למעשה, בשם כל צבור הפועלים, באשר בחלקים שונים של הצבור שררה הרגשה אחרת.

* ושנוי זה שחל בהכרתם של חלקי תנועת הפועלים נודמן בעת אחת עם שנוי אחר, אשר חל בהרכב האנושי של התנועה, ונתגבר על ידו. צבורנו נתבגר. המוני חברים נעשו בעלי משפחה, אבות לבנים. לאחר שעברו בכל מדורי כיבוש העבודה וההסתגלות לארץ ונתנסו בכל היסורים וההרפתקאות של החיים החלוציים, נולדה בהם הכמיהה העזה להשתקעות ולהתבססות, למעמד של קבע, לחיים של בטחון כלכלי. במקום שאלת עתיד התנועה קמה שאלת המחר של הפרט. ומתוך שלא היתה להסתדרות היכולת לענות על שאלת עתידו האישי הקרוב של כל אחד מחבריה, באה

ההכרה בלב החבר הנתון במצוקה כי לא בהסתדרות יִנְשֵׁעַ. מקוצר רוח בא קוצר ראות—להאמין, כי כל אחד בכוח עצמו יצליח יותר מאשר בכוחה הקיבוצי של התנועה. ושוב הופיע משטר הסוכנות וכל הנלווה אליו כמלאך מושיע: יבוא הכסף מאין שיבוא ובאילו תנאים שיבוא—בלבר שיהיו אמצעים, שתהיה עבודה, שתהא אפשרות להתכסם.

והלך רוח זה מוצדק הוא, כי ההסתדרות פגרה אחרי התפתחות הענינים בדאגה זו לעתידו הכלכלי של הפרט. ההסתדרות לא הוניהה את הדאגה למפעל התנועה, לצרכי כלל הפועלים. דוקא בשנות המצוקה אנו עדים למאמצים כבירים שנעשו להחזקת המעמד בחזית העבודה—המלחמה בחוסר העבודה ובסיוע, ביצירת מרכז העבודה יש מאין, מוסד אשר הצליח מיד לרכו בידו את הדאגה לעבודה בהיקף ארצי, אשר נלה מרץ ויזמה בלתי פוסקים וראה כבר ברכה רבה בפעולתו. אולם בדאגה לכיסום הפרט לא נלתה ההסתדרות מרץ וכשרון מעשה כאלה. ואם נבוא לסקור את הדרך שעברה בה תנועתנו ונציין, כי היתה לנו תקופה ראשונה, של כיבוש עמדות ויצירת מפעלים גדולים לכלל הצבור, ואחריה באה תקופה שניה, של משבר ושיתוק והתאמצות להחזקת המעמד בכל מחיר, ואם עומדים אנו כיום לפני תקופה שלישית—הרי שבתקופה זו, יחד עם חידוש העליה והמשכת הכיבוש והיצירה הקולקטיבית, עלינו להעמיד במרכז דאגותינו את ביסוסם הכלכלי של החברים הכמהים לו. כי אם לא תקח ההסתדרות את התפקיד הזה על עצמה, תתגשם ההתבססות בדרכים בלתי הסתדרותיות. סימנים ואזהרות לכך ישנם כבר. ההתבססות תלך בדרך של התרפסות לפני כל בעל הון פרטי, בדרך של התפוררות התנועה, שבסופה גם עתיד ירוד להבר המתכסס עצמו. ודוקא משום שאנו עומדים בראשיתה של נאות—הזרם המתגבר של ההון הפרטי למשק המטעים, סכויי העבודות הגדולות בארץ—גדולה סכנה זו שבעתים.

ולא רק את הדאגה לעתידו הכלכלי של הפרט הוניהה ההסתדרות, אלא גם את הדאגה למחשבתו של הפרט. אייחאמון במוסד. ובשליח הצבור אשר פשה בצבורנו זוהי מחלה שלא במהרה תרפא. הרפואה לא. תבוא אם לא תדע ההסתדרות להרים את כבודה ולהגביר את כשרון הפעולה של מוסדותיה. צריכה להעשות התאמצות אכזרית של כל מוסד וכל עובד במוסד למלא את חובתו. וצריך שיתגלה הכשרון בהם להקשיב למה שאומר וחושב הצבור.

ברצוני לציין דוגמה לאימלוי חובה כזאת. כל ניתוח המצב אומר לנו ברור כי שנת תרפ"ט עלולה להיות מכרעת בעתיד תנועתנו לשנים רבות, וכל תקלה הנעשית היום יש בה כדי לגרום לנו היוקות המורים. דומה שמשנה דאגה צריכה היתה להקראות בזמן כזה להרגשתו של צבור הפועלים, שנתערער עיי כמה מכשולים מבחוץ ומכפנים. ציינתי כבר איך נתקבל בחלקים שונים של הצבור ענין הסוכנות לפני מושב הועד הפועל הציוני. אבל גם עצם המושב, תוצאות מלחמתנו בו, ההצלחה

שנחלו בו שליחינו — נטשטשו או גם נסתרכו בהכרת חלק גדול של הצבור. כי ממושב היסטורי זה של הועד הפועל הציוני לא נמסר לצבור הפועלים דין וחשבון כיאות. מה שסופר בעתונות אינו מספיק. דרוש היה דין וחשבון חי, שימסר באספות פומביות במרכזי הפועלים, בשיחות עם חברים במקומות עבודה שונים בארץ, אשר הדו יהא הולך ונישא מפה לפה וייצור הרגשה חיה בצבור. דין וחשבון כזה לא היה, כי איש מחברינו לא שב לארץ מיד לאחר המושב. עם כל חשיבות העבודה הפוליטית שנעשתה בברוסיל — דומה שלפחות חבר אחד יכול היה, ומחויב היה, לבוא מיד לארץ, למסור דין וחשבון לשולחים, להיות איש הבשורה. ואם הדבר לא נעשה, משמע ששליחינו לא הרנישו כי חלק גדול מהצבא איננו הולך אתם, וכי במסירת הדין וחשבון הם יכולים לעודד רבים מרפיהידיים ולהתזרם למערכה. אולם אימסירת הדין וחשבון לא עוררה כאילו כל תמהון והתמרמרות בצבור — שוב ראייה מה רבה האדישות והאפסיה ששקענו בה.

עלינו לארגן את פעולת ההסברה ההסתדרותית והמפלגתית ולעשותה קבע. כשם שהגענו, באיחור זמן, לפעולת בקורת מתמדת, העתידה לשאת את פריה, כך עלינו לקבוע פעולת הסברה מתמדת ושיטתית. עוד לא נאטמו האזנים להקשיב לדברי הסברה אשר ימנעו הרבה משפטים קשים המוצאים אצלנו עיי הצבור על המוסר או עיי חלק אחד של הצבור על משנהו. בועד הפועל של ההסתדרות צריך חבר אחד של המזכירות — אם בקביעות או בחילופין — להיות מסור לביקור המקומות, לשם שיחה ישירה עם צבור החברים על עניני המקום וההסתדרות, שמיעת הטענות והקובלנות, בירור שאלות העבודה, הארגון, ההתישבות וכו'. יש לציין, מה רחוקה ועדת התרבות מהבנת התפקיד הזה. בנאום הפתיחה של מועצת התרבות האחרונה צוינו 10 סעיפים של עבודה תרבותית, וביניהם חסר רק פרט אחד: הסברה הסתדרותית, הסכרת עניני תנועת הפועלים בארץ-ישראל. אם נארגן זאת — אולי נצליח להשמיד את הזרות ההרדית שירדה לתוכנו ולחדש את האמון ההרדי.

ומבחינה זו יש לנהוג והירות בחביעות הנשמעות בקרבנו על הקדשת כוחות רבים לתנועתנו בחוץ-לארץ. לדעתי יש לחרוד להזנחת הארץ. כל פעולה בחוץ שתעשה על חשבון העבודה בארץ — אסורה. עלינו לנהוג והירות בשליחת חברים לחוץ — אם לעבודה ממושכת או לתפקידים זמניים — ולהקפיד על זמן שהייתם שם. כי יום יום נשמטות כאן מתחת רגלינו עמדות אשר אין להן שילומים, וכל מה שאנו מפסידים כאן הוא בעוכרי התנועה החלוצית בנולה. על כל פנים — מה שנפסיד כאן לא תשיב לנו העליה החלוצית. כי לא זו תוכל להיות דרך תנועת הפועלים בארץ-ישראל, ולא בדרך זו נבנה את הארץ עיי תנועת הפועלים, אם תפקיע התנועה מרשותה את חלקיה, המשתקעים ותקיף רק את גלי העליה החדשים. ביחוד לקראת השנה הזאת עלינו לקבוע את הבכורה המוחלטת של פעולתנו בארץ לפני חוץ. השנה הבאה עלינו מעמידה את תנועתנו בנסיון חמור, אשר אם לא תעמוד בו — מי יודע אנה אנו באים.